

Robert von Sandor

1929–1997

Foto 1 - Robert von Sandor med sonen Douglas (tidningsklipp)

Fäktningen kom in tidigt i Roberts liv, redan som 8 åring skrevs han in i som elev i en fäktningskola i Budapest. Efter kriget flyttade han till Sverige 1947 där han blev aktiv inom judon vid mitten av 1950-talet. 1956 var han styrelsemedlem i Svenska Judo och Jiujitsu Klubben, numer Sankt Eriks Budoklubb. Ett par år senare 1960 var han med och bildade Svenska Judoförbundet. Robert var förbundssekreterare under en stor del av 1960-talet. Inom judon var han även aktiv som domare.

Robert som redan var kunnig inom japansk historia och kultur med en examen från University of Arizona i japanologi verkar ha börjat intressera sig för kendon under tidigt 1960-tal. Han tog kontakt med Roald M Knutsen i England och denne rådde Robert att hitta en japansk lärare. Robert själv skriver om hans två första tränare¹, Ono-sensei 16:de stormästaren i Ono Ha Ito Ryu och Juno-sensei som lärde ut kendo med en zen-buddistisk inriktning. Av allt att döma skedde dessa möten och träning i Japan. Robert utses att representera kendo i Svenska Judoförbundets Tekniska kommitté hösten 1964 samtidigt som han startar han den första kendosträningen i Sverige. Den sker i Brännkyrkahallen inom ramen för Stockholms Judoklubb. Ett första läger hålls sommaren 1965 och tränare är den från England inbjudne Roald M Knutsen. I några dokument kallas kendoöverksamheten under denna tid för Yama-do Kendo Ryu alternativt Yamasha Kendo Dojo. Men några år senare bryts Stockholms Judoklubb isär i sina ingående arter och därefter är namnet Stockholms Kendoklubb. Robert börjar nu göra allt fler inlägg i tidningen Judo Info om kendo och relaterade ämnen. Året efter är Roald M Knutsen åter på besök och nu hålls de första kendosträningarna i Sverige.

Under 1967 inträffar ett antal signifikanta händelser i Roberts kendo karriär. I januari åker tillsammans med Allan Törner till Bryssel för ett helgläger med Europas dåvarande kendoelit. I samband med de avslutande tävlingar för kyu-graderade vinner Robert och Allan kommer tvåa. Ett resultat som det, i svenska tidningar, beskrivs som att Robert vunnit Europamästerskapet i kendo. Till sommaren

---

¹ Troligen syftade han på Ono Jussei 9 Dan och Yuno Masanori 8 Dan.

arrangerar Robert ett internationellt kendoläger på sitt landställe på Öland. I hela fyra veckor tränar man både inne och ute, på både gräs och på sand, under ledning av Shiga Takadatsu 5 Dan. I samband med lägret ger Shiga-sensei Robert graden 1 Dan. Nu startar också Roberts långa relation till museer, främst Etnografiska- och Ostasiatiskamuseerna, där han håller föredrag om främst samurajerna, och demonstrerar både kendo och iaido. Under detta år har Robert även börjat träna iaido under Ishimura Toshikazu, 4 Dan aikido 3 Dan iaido, på aikidoklubben Minnano.

European
Kendō
Renmei
欧州剣道連盟

Chairman: Count Robert von Sandor
Secretary: Roald M. Knutsen

Please reply to:

初段
1st DAN.

Mr. VON SANDOR.

上記の者成績優秀
に於て上記の段位を
與す。

1967年7月31日

欧州剣道連盟

志賀忠徳

(Handwritten signature)

Foto 2 - Robert von Sandors graderingsbevis för 1 Dan utfärdat av Shiga Takadatsu 5 Dan

Återigen 1968 hålls ett sommarläger på Öland 1968 med Watanabe Akio 5 Dan som instruktör. Robert tar efter sommaren fram en plan som beskriver huvudaktiviteter och ekonomi för kendons utveckling i Sverige 5 år framåt. Till hösten utkommer boken Kendo i Veta Mera-serien skriven av Robert som tagits fram med hjälp av träningskamraten Lennart Johansson, sedermera Sunje.

I maj 1969 graderar Ishimura-sensei Robert till 1 Dan i iaido. När den stora ZNKR delegationen kommer till Sverige i september passar Robert på att bjuda hem dem. Här får han möjlighet att visa upp sin svärdsamling och andra japanska antikviteter. Till hösten när Robert väljs som ordförande i Svenska Budoförbundet lämnar han över ansvaret för drivningen av kendosektionen till en styrelse bestående av Anders Markie, Johan Appelberg och Lennart Sunje. Vid årets slut graderar sig Robert till 2 Dan i en gradering under ledning av Watanabe-sensei.

Sommaren 1965 blir Robert och Roald M Knutsen överens om bildandet av ett europeiskt kendoförbund², där Robert von Sandor är ordförande och Roald M Knutsen sekreterare. 1966 tas stadgar fram för detta förbund, som till att början går under två namn: European Kendo Renmei alternativt Oshu Kendo Renmei. Efter januariläget i Bryssel 1967 får Robert en svensk kollega i styrelsen nämligen Allan Törner.

Det första reguljära mötet i EKR hölls i november 1958 i samband med BKA Yudansha Taikai. Där hålls ett möte som kom att fokusera på godkännandet av stadgarna. I september 1969 hålls det första reguljära styrelsemötet. Men ett år senare 1970 stöps organisationen om vid ett möte i Paris och får det nuvarande namnet European Kendo Federation. Robert väljs till ordförande och sitter på den posten fram till 1980. Robert blir även invald till styrelsen för International Kendo Federation som vice ordförande en post som han behåller fram till 1982.

Foto 3 - Omslaget till boken Kendo i Veta Mera-serien som utkom 1968 skriven av Robert von Sandor

Vid VM 1970 i Japan må Robert han känt sig som Sveriges mest framstående kendoka men vid tävlingarna överskuggades han och alla andra svenskars närvaro helt av den blonda kendokan Solveig

² I sin bok The Oshu Kendo Renmei sätter Paul Budden startåret till 1964 men här väljs att gå på 1965 då det tillkännages i Judo Info nr 2 1965 i en text som med stor sannolikhet skrivits eller bidragits till av Robert von Sandor.

Malmkvist som gjorde stor sensation hos den japanska publiken. I lagtävlingens pool fick Robert och laget sämsta men samtidigt bästa möjliga motstånd, Japan och Korea. Kyu-graderingar börjar nu genomföras i Sverige och Robert är tillsammans med övriga i den lilla gruppen dangraderade svenskar domare.

Foto 4 - ZNKR delegation september 1969 i Stockholm; fr v Robert von Sandor, Kozo Takizawa, Mihoko Westerberg, Kiyotsugu Iho, Kiyoshi Nakakura, Saburo Sakuma, Akio Watanabe, Johan Appelberg (skymd), Shiro Sato, Anders Markie – Stockholm

I februari 1971 kommer ånyo en stor delgation från ZNKR till Sverige med Kasahara-sensei i spetsen. Det ekonomiska fiaskot vid EM i judo i Göteborg gjorde att 1971 blev ett år fyllt med skandalrubriker för Robert och övriga Svenska Budoförbundets styrelse. I september 1971 startar Robert Lidingö Budoklubb med kendo, judo och kyudo på programmet. Redan från början är kendo verksamheten mer inriktad på ungdomar än vuxna. I och med den nya klubbens bildande upphör Stockholms Kendoklubs verksamhet. Framledes tyder allt på att Robert har beslutat sig för att inte delta i tävlingskendo som aktiv utan enbart som domare. Han startar också upp en instruktörskurs i kendo med ett program som kom att sträcka sig över 12 månader med Lidingö BK:s lokaler som bas. Här finns också en notering om att Robert skulle ha bidragit till en bok om kendo som planeras ges ut i Japan³.

I början av 1972 kontaktades den svenska kendosektionen av den tyska motsvarigheten, tyskarna frågade om de kunde komma till Sverige för en tävling/landskamp. Man kan ana att Robert, som varande ordförande i EKF, såg en möjlighet att göra något större av denna tävling. Sagt och gjort

---

³ Med stor sannolikhet handlar det om boken ”Fundamental kendo” utgiven av ZNKR/AJKF 1973. Ett eventuellt bidrag från Robert von Sandor finns inte nämnt i boken utan endast i korrespondens med det utgivande förlaget.

förvandlades tävlingen raskt till ett europamästerskap. Övriga länder i EKF kontaktades och till att börja med verkade alla med på tåget. Några som inte var med var Budoförbundets styrelse med ordföranden Bertil Nordenfeldt i spetsen. Föregående års judo-EM kastade en mörk skugga över kendons initiativ. Efter mycket rådbåkande mellan Robert och förbundet lyckas man skaffa fram ekonomiska garantier för tävlingens genomförande. Då började de hittills positiva tonerna från övriga länder omvandlas till den ena återbudet efter det andra var vid allt slutar med en landskamp mot Väst-Tyskland. Vid årsmötet det året återinträde Robert som ordförande i kendosektionen, en post som han behöll fram till 1979.

Foto 5 - Deltagare vid ZNKR besöket 1971 i Västertorpshallen; Fr v främre Solveig Malmkvist, Johan Appelberg, Edmund O'Melia, Robert von Sandor, Olof Leimar, Kazuhiro Komaki, Hans Westerberg (sittande med kamera); Fr v bakre Douglas Sandor, Birger Eneroth, Olof Leimar, Roland Eriksson, okänd (skymd), okänd (skymd);

Den gästande riksinstruktören Saito Taiji 7 Dan möjliggjorde för Robert att våren 1973 gradera sig till 3 Dan. Innan sommaren tar nu Robert fram sin andra femårsplan för perioden 1973–1978. På sommaren var han och sonen enda svenska deltagare vid VM i Los Angeles, USA. De deltog endast i goodwillmatcherna men nådde där enligt notis i Budo Info medaljframgångar. Till hösten blir Robert ordförande i nystartade Malmö Kendoklubb. En ny landskamp mot tyskarna hölls på senhösten, nu i Berlin, med Robert som lagledare. Robert tar under året också fram en film om kendo tillsammans med producenten Taiso Jalamo. Filmen med namnet Samurajfäktning visas i TV2 den 13 november. Värt att notera är att filmen gjordes i färg som då var fortfarande något ovanligt som markerades speciellt i tablåerna. I årets sista Budo-Nytt presenteras Roberts budohistorik på en helsida under rubriken "Internationell kendo-man". Året avslutas med ett läger som leds av Roberts medgrundare till EKF Roald M Knutsen. Denne har tidigare på året lämnat det brittiska kendoförbundet och bildat en ny organisation British Kendo Renmei. Robert kommenterar turerna kring splittring från sitt perspektiv i en artikel i Budo-Nytt.

I februari 1974 tar Robert i emot den nye riksinstruktören från Japan Masakazu Kurihara 5 Dan. Senare under våren arrangerar Robert, som EKF ordförande, att tre högraderade japaner, domare för EM i England, kommer till Stockholm och Malmö för träningsläger innan EM-tävlingarna. Han besöker också själv Malmö under våren för att hålla i kendosträningar. Under EM leds EM-truppen av Ulf Laurent emedan Robert tar på sig EKF-ordförande rollen. Då det är svårt att få tag på kendoutrustning i Sverige och Robert börjar därför direkt importera kendomaterial i kendosektionens regi. I samband med landskampen mot Väst-Tyskland i slutet av maj fick Robert också agera värd för 7 danaren Kotaro Oshima. Under julimånad arrangerades ett ungdoms-VM i Japan av All Japanska Dojo Federationen där fyra svenska ungdomar deltog. Robert agerade coach, lagledare och reseledare för gänget. Som avslut skrev han också ett reportage om resan i Budo-Nytt. Till hösten arrangerades det första individuella svenska mästerskapet i kendo och ansvarig tävlingsledare var Robert von Sandor.

Vid slutet lyckas Robert framgångsrikt förhandla fram en ny riksinstruktör Tsutomu Kumanda 6 Dan som anländer till Sverige i januari 1975. Robert tar nu initiativ till att sektionen tar upp träning i iaido

och kyudo, dessa träningar förläggs till Sveriges Radios träningslokal. Tidigare hade regelbunden iaido-träning endast funnits inom aikidon under Ishimura-senseis ledning. I ett brev till Johan Appelberg indikerar Robert att det borde tas fram en specifik C-instruktörskurs inriktad på kendo. En idé som inte verkar ha burit frukt. Nöjda med Kumada-senseis besök ansöker kendosektionen genom Robert om ytterligare en riksinstruktör till hösten, och i september kommer Satoru Kanaki 5 Dan till Sverige. Robert tillsammans med Kanaki-sensei utses att agera uttagningskommitté för laget som ska skickas till VM 1976 i England. En donation av ett 20-tal kendoaffischer görs av Robert till landets kendoklubbar.

På våren 1976 noterar Svenska Budoförbundet att Robert von Sandor innehar följande internationella roller:

- President i Europeiska Kendoförbundet
- 1:e vise president i Internationell Kendoförbundet
- Skattmästare i Europeiska Kyudoförbundet

Vid VM-tävlingarna 1976 är Roberts fokus det Europiska förbundet. Arrangörerna verkar ha räknat fel på antal vid honnörsbordet men Robert får vara med på ett hörn. Efter VM i England skriver Robert ett två-sidigt reportage om tävlingarna. Ett efterspel till VM är att Budokwai protesterar mot att klubbens medlemmar hindrats från att ställa upp på de dan-graderingar som varit. Styrelsen beslutar att göra frågan om fortsatta graderingar till en årsmötesfråga. Under våren verkar Robert ha fört en dialog med fäktförbundet om eventuellt samarbete. Till sommaren presenterar Robert styrelsen i kendosektionen ett förslag till femårsplan som han utvecklat som en del av Budoförbundets långsiktiga planering. Planen har namnet "Kendo i idag och 1981".

Foto 6 - EM 1977: Party på rummet; Anders Markie, Madeleine Schelin, Toshiaki Kasahara och Robert von Sandor

Till årsmötet föreslår styrelsen att graderingar i kendo ska avskaffas och det betyder att Robert själv måste ha varit en stark förespråkare av detta. För att förstå hur detta förslag vuxit fram kan man läsa dels ett inlägg av Johan Appelberg i Kendo-Nytt i juni men även en text från Roberts vän Roald Knutsen som publicerats i Södra JKs klubbtidning nr 3 1976, översatt av Kjell Lindhberg. Det fanns vid denna tid en skiljelinje mellan de som värnade om Kobudo, gammal Budo, och de som mer såg kendo som vilken sport som helst. Det kan också vara så att tidsandan i Sverige under 1970-talet, som var jämlikhets inriktad och anti-hierarkisk, spelat en roll. Ett svenskt lappkast blev det då förslaget antogs enhälligt vid årsmötet. Alla graderingar, såväl gjorda som framtida, avskaffades. Vid samma möte godkändes också den av Robert framtagna femårsplanen.

Hela den svenska delegationen inklusive Robert tar sig med tåg ned till EM i Bryssel 1977. Efter tävlingarna kommer ett kort reportage i Budo-Sport från Robert. Över ett och halvt år har gått sedan den förre riksinstruktören lämnade Sverige innan Robert tar kontakt med Toshiaki Kasahara för att få en tränare till hösten 1977. Av korrespondensen framgår att en del av kvällsaktiviteterna i Bryssel varit mycket uppskattade. Den nye riksinstruktören, Tetsuo Tsukamoto 7 Dan, anländer i september. Detta år är det sista när Robert tränar på läger och aktiviteter utanför den egna klubben

Foto 7 - Robert von Sandor håller tal vid sayonara festen i Polen

Nytt färdmedel blir det till EM 1978 i Chambéry, Frankrike, då Robert har ordnat leasing av två Volvo 264 som tar ned den svenska truppen till slutstationen med hjälp av deltagarna själva vid ratten. Efteråt skriver Robert ett kort reportage om tävlingarna för Budo-Sport. I maj rapporterar Robert från IKF-mötet i Japan, dels om VM i Sapporo, dels om de nya regeländringar som kommer att införas. Under Takizawa Kozos besök i samband med Kendo-SM anordnades en uppvisning i iaido och kendo med Robert von Sandor som presentatör. I en kommentar i Budo-Sport kritiserar Robert Budokwais lansering av kenjutsu och menar att ordet jutsu betyder praktisk utövad teknik inte stiliserade kator. I

december följer Robert med Stockholmslaget till en tävling i Polen, "1st International Tournament of Cities". Resan går med båt från Nynäshamn till Gdynia och blir en upplevelse för alla svenska deltagare som inte varit i östblocket. Malmö ställer upp med ett lag, likaså Berlin resterande lag är från Polen.

I februari 1979 presenterar Robert ett förslag till utbildning för kendoinstruktörer för styrelsen. Inför resan till VM i Sapporo i augusti är Robert behjälplig med att ta fram prisvärda flygbiljetter till Japan. Robert är delegationsansvarig under resan och överlåter jobbet som lagledaren till Kjell Lindhberg. På årsmötet avtackas Robert av Bertil Nordenfelt för sina insatser för kendo inom kendosektionen. This is the start of phasing out of official commitments by Robert and by 1982 he has left all roles in international federations.

Under ett antal bjuds Robert in som domare till Svenska Mästerskapen fram till mitten av 80-talet. Han är också aktiv som tränare i den egna klubben på Lidingö under större delen av 80-talet. Och fortsätter att hålla föredrag och uppvisningar på Etnografiska museet om samurajen och dennes vapen under samma period. Han ställer också upp som privat lärare för två studenter av zenbuddism, Krister Dahlström och Anders Englund. De båda får privat undervisning i kendo under åren 1988–1989.

Nedtecknat av Hans Lundberg i maj 2024

Referenser:

Internationell kendo-man – Budo-Sport nr 4 1973

Robert von Sandor in memoriam – Stig Forsberg 1997 - Svenska Budoförbundet

Robert von Sandor – Paul Budden

www.kendohistoria.se